

بهرام اسدی

ایمیل:

Bahram.asadi65@gmail.com

وابستگی:

پژوهشگر در ادبیات و فولکلور
آذربایجان

چکیده:

در جهان امروز، نام‌های جغرافیایی (توپونیم‌ها) یکی از اسناد کلیدی برای بررسی پیشینه تاریخی یک ملت در یک سرزمین هستند. مطالعه این نام‌ها و کشف حقایق نهفته در آنها به عنوان یک علم شناخته می‌شود و امروزه موضوع بسیاری از پایان‌نامه‌های دانشگاهی، توپونیم‌ها هستند.

در تحلیل نام‌های جغرافیایی، مقایسه آنها با یکدیگر و بررسی ارتباطات زبانی، ابهامات را رفع کرده و معانی پنهان را آشکار می‌کند. عامل دوم، سابقه تاریخی این نام‌هاست. برخی نام‌ها ممکن است بیش از ۱۰۰۰ سال قدمت داشته باشند، در حالی که دیگران به ۲۰۰۰ یا ۳۰۰۰ سال پیش بازمی‌گردند. درک این نام‌ها مستلزم آشنایی با زبان‌های تاریخی و تحولات زبانی است.

واژه «وان» در ترکی باستان به معنای آبادانی و رونق است. این مقاله فهرستی از نام‌های جغرافیایی مبتنی بر «وان» در جهان و مناطق ترک‌نشین را ارائه می‌دهد.

کلمات کلیدی: آذربایجان، توپونیم، وان

استناد (آپا):

اسدی، ب. کلید نام‌های جغرافیایی ما: واژه «وان» و ترکیبات ساخته شده از آن. ارومیه: فصلنامه تخصصی "مطالعات تاریخ آذربایجان و ترک" سال ۰۲، شماره ۰۶، زمستان ۱۴۰۳. ۸۶۹۰-۳۰۴۱ شاپا

Bahram Asadi

Email:

Bahram.asadi65@gmail.com

Affiliation:

Researcher in Azerbaijani
Literature and Folklore

The Keys of Our Geographical Names The Word "Van" and Its Derived Compounds

Abstract:

In the modern world, geographical names (toponyms) are key documents for studying a nation's historical background of a nation in a particular territory. Analyzing these names and discovering their hidden truths is recognized as a science, and many academic theses today focus on toponyms.

Comparing names and examining their linguistic connections resolves ambiguities and reveals deeper meanings. The second factor is their historical depth. Some names may date back over 1,000 years, while others originate from 2,000 or even 3,000 years ago. Understanding them requires familiarity with historical languages and linguistic evolution.

The term "Van" in Old Turkic signifies prosperity and abundance. This article compiles a list of "Van"-based geographical names globally, particularly in Turkic regions.

Keywords: Azerbaijan, toponym, Van

CITATION (APA):

Asadi, B. The Keys of Our Geographical Names: The Word "Van" and Its Derived Compounds. Urmia: "Studies on Azerbaijan and Turk's history" Specialized Journal, year 02, number 06, winter 2025, ISSN: 3041-8690.

Bəhram Əsədi

E-poçt:

Bahram.asadi65@gmail.com

Mənsubiyyət:

Azərbaycan Ədəbiyyatı və
Folkloru Tədqiqatçısı

Coğrafi adlarımızın açarları "Van" sözü və ondan yaradılmış söz birləşmələri

Xülasə:

Müasir dünyada bir millətin müəyyən bir ərazidə tarixi köklərini araşdırmaq üçün coğrafi adlar (toponimlər) əsas sənədlərdən biridir. Bu adların tədqiqi və içindəki həqiqətlərin üzə çıxarılması elm kimi tanınır və bu gün universitet dissertasiyalarının çoxunun mövzusu toponimlərdir.

Coğrafi adları təhlil etmək üçün onları bir-biri ilə müqayisə etmək və dil əlaqələrini nəzərə almaq əsas üsuldur. Bu yanaşma qeyri-müəyyənlikləri aradan qaldırır və gizli mənaları açır. İkinci faktor isə bu adların tarixi dərinliyidir. Bəzi adlar 1000 ildən çox, digərləri isə 2000-3000 il əvvəl yaranmış ola bilər. Onları anlamaq üçün tarixi dillər və dil inkişafı ilə tanışlıq tələb olunur.

"Van" sözü qədim türk dilində rifah və bolluq mənasını daşıyır. Bu məqalədə dünyada və Türk dünyasında "Van" əsaslı coğrafi adların siyahısı təqdim olunur.

Açar Sözlər: Azərbaycan, toponim, Van

CITATION (APA):

Əsədi, B. Coğrafi adlarımızın açarları: "Van" sözü və ondan yaradılmış söz birləşmələri. Urmiya: "Azərbaycan və Türk tarixi araşdırmalar" İxtisaslaşdırılmış Jurnal, il 02, nömrə 06, qış 2025, ISSN: 3041-8690.

Bahram Esedi

E-posta:

Bahram.asadi65@gmail.com

Üyelik:

Azerbaycan Edebiyatı ve
Folkloru Araştırmacısı

Coğrafi İsimlerimizin Sırları "Van" Kelimesi ve Türetilen Birleşik Kelimeler

Özet:

Günümüzde coğrafi isimler (toponimler), bir milletin belirli bir bölgedeki tarihî köklerini araştırmak için temel belgelerden biridir. Bu isimleri incelemek ve içlerindeki gerçekleri ortaya çıkarmak bir bilim dalı olarak kabul edilir. Bugün birçok akademik tezin konusu toponimlerdir.

Coğrafi isimleri analiz etmek için onları karşılaştırmak ve dilsel bağlantıları incelemek temel bir yöntemdir. Bu yaklaşım belirsizlikleri giderir ve gizli anlamları açığa çıkarır. İkinci faktör, bu isimlerin tarihî derinliğidir. Bazı isimler 1000 yıldan, diğerleri ise 2000-3000 yıl öncesine dayanabilir. Bunları anlamak için tarihî diller ve dil evrimi hakkında bilgi sahibi olmak gerekir.

"Van" kelimesi Eski Türkçede refah ve bolluk anlamına gelir. Bu makalede, dünya genelinde ve Türk coğrafyasında "Van" temelli coğrafi isimlerin bir listesi sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, toponim, Van

CITATION (APA):

Esedi, B. Coğrafi İsimlerimizin Sırları: "Van" Kelimesi ve Türetilen Birleşik Kelimeler. Urmiye: Üç Aylık "Azerbaycan ve Türkiye Tarihi Üzerine Araştırmalar" Uzmanlık Dergi, yıl 02, sayı 06, kış 2025, ISSN: 3041-8690.

بوگونکو دونیامیزدا بیر ملتین بیر تورپاقدا تاریخی سابقه‌سین آراشدیرماق اوچون الوثریشلی سندلردن بیرى توپونیملر و جغرافی آدلاردیر. توپونیملری آراشدیرماق و اونلارداکی حقیقتلری اوزه چیخارتماق اؤزونه بیر علم ساییلیر و بوگونکو بیلیموردو تئزلرینین بیر سیراسینین موضوعلاری محض توپونیملردیر.

اوزون ایللردن بری ذهنیمده چابالایان جغرافی آدلار سؤزلوگو یاراتماق منه بیر دغدغه اولسایدی دا بو یولدا چالیشانلاری گؤروب بو قصدیمدن واز کئچدیم. آنجاق الده ائتدیگیم ماتریاللاردان آرا-سیرا مقاله‌لر حاضرلاییب اونلاری یایماق قناعتینه گلدیم. «وان» سؤزونون آراشدیرماسی بو مقاله‌لرین بیرینجیسی ساییلیر.

جغرافی آدلاری آچماقدا و اونلارین معنالارین آیدینلاتماقدا الیمیزدن دوتان و ذهنیمیزی دورولدان اساس عامللردن بیرى آدلارین بیرى-بیریسایله توتوشدورماسی و اونلاری بیرى-بیرینین یانینا قویوب مقایسه ائتمه‌سیدیر. بونولا بیر چوخ ایشگیلریمیز آچیلیر و بیر چوخ آدین معناسی اوزه چیخیر.

آدلاردا اولان ایکینجی عامل اونلارین تاریخ بویو یاراندیقلا ریندان عبارتدیر. بیر آد اولاییلیر کی ۱۰۰۰ ایل بوندان قاباق یارانسین و باشقا بیر آدین ۲۰۰۰ و ۳۰۰۰ ایل و داها آرتیق سابقه‌سی اولسون. بئله بیر آدلاری آچماغا آز-چوخ او زامانین ایشلندیگی دیلر ایله تانیشلیق گرکیر و زامان بویو آدلارین دگیشیلیمه‌سین و دیلرین گلیشمه‌سین نظره آلمالییق.

«وان» سؤزو اسکی تورکجه‌میزده آوادانلیق و آبادلیق معناسی داشیییر. بیز بو معنای مختلف یئرلرده اولان کند و شهر آدلاریندا گؤروروک (خاساوان- شیروان- تاتوان). بو آد گاهدان قیسادیلیر و بیر حرفی دوشرک «وا» تلفظ اولور (ساوا- خالتاوا- تالتاوا)، گاهدان اونا بیر الف آرتیریلیب «وانا» فورمونا دوشور (سیلوانا- ماوانا- آروانا)، گاهدان «آوان» فورمو، گاهدان «آوا»، گاهدان ایسه «یان» شکلینه دوشور (آوانسر- ماساوا- مارالبان). بونلارین اوستونده بحث ائده‌جگیک آنجاق هر نهدن اؤنجه یوردوموزدا اولان جغرافی آدلارین تحریفینه توخونمالی‌یق. ایشلتدیگیمیز آدلارین ایران خریطه‌لرینده عموماً تحریف اولونموش آدلاری یازیلیر. بیز بو تحریفلری کنار قویوب اهالینین دیلینده ایشلتن آدلاری قئیده آلیب و اونلارین اوستونده دانیشیریق. گاهدان دا تحریفلری گؤستمک اوچون تحریف اولموش آدلاری (تح:.....) وئره‌جگیک.

«وان» سؤزو تکلیگینده تورکیه‌نین ایران سرحدلرینه یاخین اولان مشهور ایالتین آدیدیر. بو ایالتده «وان گؤل» و اونلارا یاخین «وان» سیرا داغلاری یئر آلیر.

وان سؤزونون کؤکون «اوبا» سؤزو ایله توتوشدورماق اولار. (اوبا- اووا- وا- وان) همین سؤز فارس دیلینده «آباد» سؤزونه دگیشیله بیلر. اؤرنه‌یین: بوستان آوا=بوستان اوبا=بوستان آباد.

وان سؤزو و اوندان یارانمیش سؤزلر چوخ گئیش جغرافیای ساحه‌ده یاییلمیشدیر. بونلاری نچه بؤلومه بؤلوب و ذهنیمیزده اولان معنالاری قاباقلاریندا یازیریق.

الف- وان سۆزو ساغلام ایشلنن یئرلر:

۱. آسوان: مصرده شهر آدی: «آس» لارین آوادانلیغی، بیلیندیگی کیمی آسلا اسگی بیر تورک طایفاسی اولاراق چوخ گنیش جغرافیایی ساحهده یاشامیشلار. آذربایجان (آز+ار+بای+جان)، آراز (ار+آس) و آسیا سۆزلریندهکی آس همین طایفانین آدیایلله باغلیدیر. مصرده «آسوان» شهرینین اولماسی «آس» لارین تک آسیادا دگیل آفریقادا اولوب و یاشادیقلا رینا بیر دلیلدیر.
۲. آغجا وان: بوکانین کندلریندن (تح+اک جوان)؛ «آغجا» یا «آقچا» قدیم زمانلاردا گوموش پوللار وئرلن آددیر و آقجاوان گوموش پوللار ایله آباد اولان یاخود گوموش پوللاری موجود اولان یا گوموش پوللار اورادا ضرب اولان یترین معناسین وئر بیلر. باخ: زروان، گؤهروان.
۳. آغریوان: سالماسدا داغلیق یئر آدی؛ «آغری» سۆزو داغایله ایلگیدهیر. توتوشدور: آغری داغایله .
۴. آغوان: ورزقاندا کند؛ آغ سۆزو اسکی دیلیمیزده رنگدن باشقا شمال و بؤیوک معنالاریندا دا گلیبیدیر. بونونلا دا آغوان «بؤیوک آوادانلیق» یا دا «شمال سمتینده اولان آوادانلیق» معناسی وئریر.
۵. آل وان: (الوند)؛ آل و آلا اسکی دیلیمیزده و دده قورقوت داستانلاریندا بؤیوک معناسیندادیر. بونونلا دا آغوان، آلوان و آلاوان سۆزلرینین معناسی بیرلشیر.
۶. آلاوان: سویوق بولاغین کندلریندن؛ باخ: آل وان.
۷. آلمچی وان: ماراгада کند آدی؛ آلمچیلارین آوادانلیغی. بو کندین ائله بوگون ده آلمالاری مشهوردور.
۸. ائلدیوان: آنادولودا داغ آدی؛ بو سۆزو (ائل+دیوان) کیمی ده بؤلکم اولار آنجاق (ائلدی+وان= ائللی+وان) اولاندا ائللی و طایفالی آوادانلیق یا دا «ئللیپی» طایفالارینین یوردو دئمکدیر.
۹. ائیوان داغ: جولفادا داغ آدی؛ بو آدی (ائی+وان) کیمی بؤلکم اولور. (ائی) بوگون تورکیهده ایی (iyi) و آذربایجاندا یئی (بیزدن یئیلر، سیزدن یئی اولماسین) کیمی ایشلنن و یاخشی و اعلا معناسی وئر سۆزدور. ائیوان یاخشی و گۆزل آوادانلیق معناسیندادیر.
۱۰. ارچی وان: آراز اطرافیندا یئر آدی؛ ارکی وان سۆزونون باشقا تلفظو اول بیلر.
۱۱. ارکی وان: آراز اطرافیندا یئر آدی؛ بو سۆزو (ارک+وان) کیمی بؤلوروک، ارکین آوادانلیغی، ارک اؤزو (اوروک=اوروق) سۆزوندن و قورولموش تیکینتی و عموم حالدا شهر معناسیندادیر. بونونلا دا «ارکی وان» آباد شهر یاخود شهرین آبادلیغی و شهرین آباد یئری دئمکدیر.
۱۲. امیر وان: شکینین یاخینلیغیندا یئر آدیامیش؛ «امیر» ی عرب سۆزو ساییساق امیرین آوادانلیغی معناسیندادیر. امیر، امیر اولاراق تورک دیلینده آنلاملیدیر.

۱۳. آوان: ورزقاند کند آدی؛ ائیوان سۆزونون قیسا تلفظو اولاییلر. (باخ: ائیوان)
۱۴. اوروان تپه: مرندده کند آدی؛ اسکی دیلیمیزده (اور) شهر معناسیندادیر. بو سۆزو اورمو، اورومچو، اوروک و نیپور سۆزلرینده ده گۆرمک اولور. بونونلا دا اوروان، شهرین آوادانلیغی معناسیندادیر و اونون معناسی «ارکی وان» سۆزونون معناسیایله بیرلشیر.
۱۵. اووان: سویوق بولاقدا کند آدی (تح: آفان)؛ بو سۆزو (اوو+وان) کیمی بۆلمک ممکندیر. اوو، وحشی حیوان و شکار معناسی وئریر و اووان، اوولاردان آباد اولان یثردیر. بو آدی «آوان» و «ائیوان» سۆزلریایله ده توتوشدورماق اولار.
۱۶. اهرهوان: سالماسدا یئر آدی (تح: اهرنجان)؛ اهره سۆزون اهر سۆزو ایله توتوشدورماق اولار.
۱۷. ایراوانلی: اورمونون نازلی چای ماحالیندا یئر آدی؛ باخ: ایرهوان
۱۸. ایرهوان: ارمنستانین اشغالیندا اولان مشهور چوخور سعد؛ بو سۆزو (ایری+وان) و (یئری+وان) کیمی آراشدیرماق ممکندیر. بیرینجیده بؤیوک آوادانلیق و ایکینجیده آباد یئر و بهرهللی تورپاغا مالک اولان یئر معناسیندادیر. البتده بو شهرین بیناسین روانقولوخان قویموشدور و شهرین آدین او آدادان آلینماغی دا گوندمدهدیر.
۱۹. ایزهوان: قاراداغدا کند (تح: هزهجان)؛ بو آدی (ایز+وان) کیمی بۆلوروک و بئلهلیکله آوادانلیغین ایزی و اثری دئمکدیر.
۲۰. بئیکجه وان: چاپارا ماحالیندا کند؛ بئیکجه بیر قادین آدی کیمی ایشلنمیدیر. بونونلا دا بو کند هانسی بیر بئیکجه آدلی قادینین آدیایله باغلیدیر.
۲۱. باجر وان: موغاندا یئر آدیایمیش؛ (باجی+ار+وان) و (باجار+وان) کیمی بۆلمک اولار بو آدی. بیرینجیده ایگیت باجی آوادانلیغی و ایکینجیده باجاریقلی و باشاراتی اولانلارین یوردو.
۲۲. باشوان: بیر دؤور اورارتولارین پایتختی. آوادانلیقلارین باشی و مرکزی. بو شهر پایتخت اولدوغونا گؤره چوخ دقیق معناسیندا ایشلنمیشدیر.
۲۳. باشوان: ساققیزدا کند آدی.
۲۴. تاتوان: وان گؤلونون باتی ساحلرینده یئرلشن شهر آدی. تاتلارین یوردو آنلامیندادیر.
۲۵. تایوان: مشهور مملکت؛ شرق تورکلرده و جیغاتای لهجهلرینده بیزییم «داغ» دئدیگیمیز کلمه «تاو» و «تای» کیمی تلفظ اولور. بونونلا دا (تای+وان) داغلار ایله آباد اولان یئر معناسیندادیر.
۲۶. تنگیوان: آراز اطرافیندا یئر آدی؛ (تنگی+وان)، تنگ داریشلیق و کیچیک یئر دئییلن سۆزدور (تنگیشمک: داریماق، سیخیلماق) و تنگیوان: بالاجا آوادانلیق.
۲۷. جاوان باغ: ماراغادا کند؛ بوراداکي جاوان سۆزون سئوان سۆزو ایله تطبیق ائتمک اولار. (باخ: سئوان)

۲۸. جاوان قالا: ماراгада کند؛ باخ: جاوان باغ.
۲۹. چئهریوان: گونئی ماحالیندا کند(تح: چهرگان)؛ چئهری بیر نوع قوشدور. بو قوشدان آباد اولان یئر چئهریوان دئییلیب. بوندان باشقا ناخچیواندا و سالماسدا «چئهری» آدلی کندلر واردیر.(سالماسداکی چئهری، تحریف اولاراق چهریق یازیلیر.)
۳۰. راوان دوز: کرمانشاهدا یئر آدی(تح: رواندوز)؛ ایرهوان سؤزو ایله توتوشدورولا بیلر. دوز (düz)ایسه دوزگانلیق و دشت معناسیندادیر.
۳۱. زروان: اتواوغلودا کند آدی(تح: زارغان)؛ زر، قیزیل و قیزیل پول معناسی وئیریر و زروان قیزیلپوللولارین آوادانلیغی. آعجاوان سؤزو ایله توتوشدور.
۳۲. سئوان: گؤیچه گؤلونون باشقا آدی؛ سومئر دیلینده (من-سن) یئرینه (مئ - سئ) ایشلنمیشدیر و سئوان، سنین آوادانلیغین دئمکدیر.
۳۳. سئیان: سوفیاند و خویدا کند آدلاری؛ بو سؤزو (سئ+ائی+وان) کیمی بؤلک اولار، «سنین یاخشی آوادانلیغین» دئمکدیر. باخ: ائیوان و سئوان سؤزلرینین شرحینه.
۳۴. سارد وان: سویوق بولاقدا کند آدی(تح: ساروان)؛ سارد، سرت و محکم معناسیندا اولاییلیر. بونونلا دا «ساردوان» محکم و سرت آبادلیق دئمکدیر.
۳۵. شوانلی: خویدا کند آدی؛ سومئر دیلینده شوان و شووان، بوگونکو چوبان سؤزودور آنجاق بو آدی «شاوا» سؤزو ایله ده ایلگیلندیرمک اولار. باخ: شاوا.
۳۶. شووان کندی: خویون پئر ماحالیندا کند آدی؛ باخ: شوانلی.
۳۷. شیروان دره: ساوالاندا اوولاق؛ باخ: شیروان.
۳۸. شیروان: مشهور شیروان ماحالی و خوراساندا و کرمانشاهدا اولان شیروان شهرلری؛ «شیر=سیر»، ساکالارین بیر قولو ساییلان تورک طایفالاریندان اولوبلار و شیروان بو طایفالارین مسکونلاشدیغی یئر معناسیندادیر. «شیر=سیر» سؤزو مختلف یئر آدلاریمیزدا تکرار اولوبدور. اورمونون سیر داغلاری، سیرجان، شیراز(شیر+آز) و.....
۳۹. شیروانی: سالماسدا کند؛ باخ: شیروان.
۴۰. قاز وان: (قزوين)؛ تورکون قیزیل کتابینین یازدیغینا گؤره قزوين شهری آلپ ارتونقانین قاز آدلی قیزینین آدیایله باغلی یارانمیشدیر. بئلهلیکله قاز وان، قازین آوادانلیغی و قاز، آباد ائلهین یئردير.
۴۱. قوشقووان: هشتريده چای آدی؛ بو آدی (قوش+قووان) کیمی ده بؤلک اولار آنجاق اونو (قوشقو+وان) کیمی بؤلوروک. قوشقو، شعر معناسیندا و قوشقو، شک و شبهه معناسیندا گلیبدیر.

۴۲. کثروانیا: قافقاز داغلارینین شمالیندا یئر آدی؛ شیروان آدیایله بیر یئره قویولا بیلر. بو آدی گرگرلر ایله ده ربط وئرمک ممکندیر.
۴۳. کئی وان: قاراداغدا قالا و کند آدی؛ کئی، اوستده اشاره اولان یئی سؤزونون باشقا بیر تلفظودور(اگر کئیدور قارینداش یوخسا یاووز/یامان گونده سنه بودور قیلاووز- مولوینین تورکجه اثرلریندن) بونولا دا کئیوان و ائیوان سؤزلری عینی سؤزون آیریجا تلفظلری ساییلار.(باخ: ائیوان)
۴۴. کاراوان: میشگینه کند آدی؛ کارا و قارا اسکی دیلیمیزده بؤیوک معناسیندا ایشلنمیشدیر.(قاراداغ، قارادنیز....) کارا عین حالدا ماد حاکمیتینین بیر اجتماعی طبقهسی ده اولموشدور و کاراوان، کارالارین یوردو دئمکدیر.
۴۵. کاسوان: خیسروشادا(تح: خسروشهرده) کند آدی (تح: کستوان)؛ کاسسیلرین آوادانلیغی دئمکدیر. کاسسیلر ایلاملاردان قابق ۶۰۰ ایل بویوندا بؤیوک حاکمیت قوران طایفالار اولوبلار. کاسسیلرین آدلاریایله باغلی چوخلو توپونیملر موجوددور.
۴۶. کلوان: میلاددان قابق ۴-جو یوزایلیکده یارانان و ۷-جی یوزایلیکده قدر دایانان گیلزان حاکمیتینین آدیایله باغلی بیر آد اولای بیلر. (گیل+وان).
۴۷. کلوهانیس: خویدا کند آدی، باخ: کلوان.
۴۸. کندیوان: (کندی+وان)، «کندی» ائله بوگون ده تورکیهده «اؤز» و «اؤزو» معناسیندا ایشلنیر. کندیوانین ائولرین نظره آلاراق اونون معناسی آیدینلاشیر: «آبادلیغی اؤزوندن اولان یئر» بو او دئمکدیر کی بو یئرین آوادانلیغی اؤزونددیر و اونو یاراتماغا معمار و بنا ایشلهممیهیدیر. عین حالدا اونو (کند+وان) کیمی ده بۆلمک اولار. بونولا دا اوندان «آباد کند» معناسین آلماق اولار.
۴۹. گۆهروان: خویدا کند آدی(تح: گوهراوان)؛ آغجوان و زروان ایله توتوشدورولسون. گوهرلر یوردو دئمکدیر.
۵۰. گولجهوان: ماراغادا کند؛ (گول+جه+وان)، گول اؤلچوسو و گول بویدا اولان آوادانلیق. گۆلجه ده اولای بیلر.
۵۱. لاوان: ایران کؤرفزینده(خلیج فارسدا) آدا؛
۵۲. لیوان: سهندین شمالیندان آخان چای و بو چای ایچینده بولونان دره (تح: لیقوان)؛ لاوان سؤزو ایله یاخینلیغینا دقت اولونمالیدیر.
۵۳. ماد وان: فسا، جهرم و بهیهندا اوچ کند آدی؛ آپ-آیدین مادلار یاشایان یئر معناسیندادیر.
۵۴. مانجی وان: کلبهرده کند آدی؛ مانچو، چینین شمالیندا یئرلشن و ۱۷-جی میلادی یوز ایلیکده حاکمیت قوران طایفا آدیدیر. بو کندین آدی او طایفانین آدیایله ارتباطدا اولای بیلر.
۵۵. مای وان: قوچان اطرافیندا یئر آدی؛ (مئ+ئی+وان) کیمی بۆلوشدورمک اولار و «منیم گۆزل یوردوم» معناسی وئرنر. باخ: سئیوان.

۵۶. مریوان: مشهور شهر (ایندیکی کوردستاندا)؛ «مار» و «مر» اسکی تورکجهده «داوار» معناسیندایر و (مر+وان) داوارلیق و قویونلارلا آباد اولان یئر دئمکدیر.
۵۷. مینجی وان: ناخچیواندا کند آدی؛ کلیرده اولان مانجی وان کندینین آدیایله عینی و اونون باشقا تلفظو اولاییلر.
۵۸. ناخچیوان: مشهور ناخچیوان شهری و مختار ولایت؛ بو شهرین آدین «نوح چیخان» کیمی دئیهنلر ده واردیر آنجاق اونون آدی گؤروندوگو کیمی «وان» سؤزو ایله یارانمیش و باشقا وانلاردان آیری دگیل. «ناخچی» سؤزونه ائله بیر معنا الده ائدیمه‌دیم. ذهنیمه گلن بو اولدو کی «ناخچی»، «یاخچی=یاخشی» سؤزونون بیر دئییمیدیر و «ئیوان»، «کئیوان» کیمی عینی معنایی داشیییر (یاخشیلارین یوردو).
۵۹. نلیوان: اوشنو کندلریندن؛ لیوان و لاوان سؤزلریایله یاخینلیق تشکیل ائدیر.
۶۰. وان داغ: آنادولودا سیرا داغلار.
۶۱. وانئس: تورکمن طایفالاریندان؛ «س» اسکی تورکجهده جمع علامتی کیمی ایشلنیبیدیر و وانئس «وان» سؤزونون جمعی اولاییلر.
۶۲. وانان: شهرکرده کند آدی؛ اسکی تورکجهنین جمع علامتیریندن بیرى ده «ان» دیر و «وانان»، «وانئس» کیمی وان سؤزونون جمعی ساییلار.
۶۳. واناند: قارسین قاباکی آدی هابئله: ۲۷-۱۴۹ میلاددان قاباق ایتیل چایی (وولقا) دا یاشایان تورک طایفالاری؛ وانان سؤزو ایله عینی اولاییلر.
۶۴. وانجا: مرندده کند آدی؛ آبادلیق یئری و آوادانلیق یوردو معناسین داشیاییلر. «جا» و «گا» یئر معناسیندایر.
۶۵. وانشان: گلپایگاندا کند آدی؛ گومان ائدیلیلر «شان» یئر و یورد معناسی وئره، اورمودا خانشان کندی، زنجاندا مانیشان (تح: ماهنشان) شهری وار. بئلهلیکله وانشان، وانجا ایله عینی معنادا اولور.
۶۶. وانگا: بوزقوش داغلاریندان سو آلیب سرابدا آخان چای؛ باخ: وانجا.
۶۷. وانلوجوق: مرندین کندلریندن؛ «لو» نسبت وئرن و «جوق» کیچیلدن شکیلچیدیر. وانلوجوق: آبادلیغا نسبت وئریلن بالاجا یئر.
۶۸. ووان: «وان» سؤزونون تکراریندان یارانا ییلر. وان وان=ووان.
۶۹. ویلوان: آراز اطرافیندا یئر آدی؛ آدین بیرینجی بؤلومو «بیل» سؤزونون سادهلنمیش تلفظو اولاییلر. بیل یاخود بئل اسکی تورکلرین یئر آلاهییدیر و اونون آدی اردبیل، بیلهسووار، اربیل و مختلف توپونیملرده یاشاییر. ویلوان: یئر آلاهیینین یوردو.

۷۰. هشتوان: هشتری طایفالارینین آدیایله ایلگیلیدیر. بو طایفا خزرین گونئی باتیسیندا(شمالغرب) هشترخان منطقهسی و ماراغانین گون چرخان سمتینده هشتری ماحالیندا یاشایان طایفالاردیر.
۷۱. هفتوان: اورمونون مرگور ماحالیندا کند آدی(تح: آفتابه-هفت آبه)؛
۷۲. هفتوان: سالماسدا و تورکیهده کند آدلاری؛
۷۳. هندوان: خودا کند آدی؛ هندیلرین یوردو دئمکدیر. بو هندیلرین هند مملکتیایله ایلگیلی اولوب اولمادیقلاری بیزه آیدینلاشمادی. اورمونون دا بؤیوک بیر محلّهسی هندیلر آدلانیرمیش.
۷۴. هیروان: ماراгада کند آدی؛ هیرلرین بیر طایفا و قبیلّه اولدوقلاری احتمال ائدیلیر. اردیبلده هیر شهری ده موجوددور. اهر و اهرهوان آدلارین دا بونلارا ربط وئرمک اولار. بونولا دا هیروان، هیرلرین آوادانلیغی دئمکدیر.
- ب- وان سؤزو «وا» و «آوا» فورموندا ایشلنن یئرلر:
۱. آلماناوا: اورموتا کند آدی؛ مسیحی مذهبده اولان آلبان تورکلری ایندییهجه تاریخچیلرین سهوینه باخمایاراق آرازین هر ایکی سمتینده یاشاییبلار و حؤرمتملی آراشدیریجی دوقتور آیریملینین دندیکلرینه گؤره اونلاردان بو تای آذربایجاندا و اؤزلیکله اورموتا چوخلو قالیقلا موجوددور. بو قالیقلا حاقسیزجاسینا ارمنی آدینا یازیرلار آنجاق آراشدیرمالار و هر نهدن اؤنجه آدلار اونلارین ارمنیلر دگیل آلبانلار منسوب اولدوقلارین ثبوت ائدیر. چالدرانین قرهکلیساسی و اورمونون ننه مریم کلیساسی دا آلبانلارین یادگاریدیر. آلمان آوا کندی ده آلبان آوا کیمی دئییلمهلی و آلبانلارین یوردو و یاشادیغی اوبا دئمکدیر یوخسا اورموتا آلمانلار ایله ایلگیلی بیر شئین وجودو یوخدور.
۲. آواجیق: ماکی کندلریندن؛ کیچیک آوادانلیق معناسیندادیر. بالاجا یاشاییش یئری.
۳. آوالان: اهرده کند آدی، بو سؤزو (آو+آلان) و (آوا+آلان) فوروملاریندا بؤلکم اولار. بیرینجیده «آو=شکار» یئری و اوولاق دئمکدیر. ایکینجیده آبادلیق و آوادانلیق یوردو معناسی وئرر.(هاوا آلانی=فرودگاه)
۴. اوتاوا: کانادانین پایتختی؛ بوگون قیزیل دریلرین تورک سویلو اولدوقلارینا شبهه ائدیلیمیر. (اوت+آوا) اوت یوردو و اوت آوادانلیغی دئمکدیر. «اوت» قیزیل دریلرین دیلینده گونش معناسیندادیر. بو آد ایراندا اولان گوناآباد(تح: گناباد) و گوناوا(تح: گناوه) سؤزلریایله عینیدیر.
۵. اوشناوا: اورموتا کند آدی(تح: آشناآباد)؛ بو آدی (اوشنو+آوا) کیمی بؤلوروک. بئلهلیکله اوشنو آوادانلیغی دئمکدیر. اوشنو ایندیلیکده اورمونون قوزئی دوغوسوندا(جنوب شرق) یئرلشن شهرین آدیدیر. بو شهر تاریخی بیر یئر اولاراق چوخلو تاریخی سندلری موجوددور.

۶. بادین آوا: اوشنوده کند آدی؛ «بادیرآوا» و «بادیآوا» اولدوغونا احتمال وئرمک اولار. «بادیر»، بهادر سؤزونون قیسالمیشیدیر و بئله اولارسا بهادرلارین (قوچاقلار و دلاورلرین) یوردو دئمکدیر. «بادی» ایسه اوزرلیگه بنزهین عطیرلی بیر اوتدور. ایچمه‌لیلری عطیرلی ائله‌مگه بو اوتو اونلارین ایچینه قاتارلار.
۷. بیرتاوا: خوی کندلریندن؛ بایاتاوا (بایات+آوا) اولدوغو احتمال ائدیله‌ر. بایات قبیلهمسینین یاشادیغی یئر. عین حالدا بو آدی «برته=برده+وا» توتاراق اونو مشهور «برده» شهریايله ده ایلگیلندیرمک اولار.
۸. بیرینج آوا: اورمودا کند آدی (تح: برنج آباد)؛ بیرینجی اوبا و بیرینجی آوادانلیق دئمکدیر.
۹. تالتاوا: اورمودا کند آدی (تح: تقلیدآباد)؛ بو آدی (تالتا+وا) کیمی بۆلمک ممکندیر. میلاددان ۷۰۰ ایل قاباق ائللپیی حاکمینین آدی «تالتا» اولموشدور.
۱۰. تراوا: خویون قوتور ماحالیندا کند آدی؛ اوتای آذربایجاندا «ترتر» رایونو وار. بو آدی «ترتر» لر ایله ربط وئیریک. (ترترآوا=تراوا).
۱۱. توپپوزآوا: اورمودا کند آدی؛ توپپوز، یوموروو بیر شئی دئمکدیر و زرنگ و چابیق معناسیندا دا گلیبیدیر. بو ایسه توپپوزاوا زیرکلرین یوردو و اونلارین یاشادیغی یئر دئمکدیر.
۱۲. خالتاوا: اورمودا کند آدی (تح: خالدآباد)؛ خالدی، اورارتولارین آلاهییدیر. (خالدی+وا ← خالتیوا ← خالتاوا). بئله‌لیکله خالتاوا «خالدی» آلاهیینین مسکنی دئمکدیر. (خالدی بوگونکو دیلیمیزده بیر حرف دگیشیلیمه‌سیایله «قالدی» دئییلیر. «خالدی» اورارتولارین دیلیندن عرب دیلینه داخل اولاراق «خالد» اولوب و اوندان مختلف ترکیبلر یارانیب: خالد، خلود، خلد، یخلدون، و قورآندا دا چوخ تکرار اولوب آنجاق گونوموزه قدر اؤز معناسین قوروپوب ساخلاییبیدیر: قالماق)
۱۳. راهوا: اورمودا کند آدی (تح: ریحان آباد)؛ بو آدی «راه+وا» کیمی بؤلوروک. راه، رغه سؤزونون ساده‌لشمیش تلفظو اولو بیلر و «رغه» تهرانین یاخینلیغینداکی «رئی» شهرینین اسکی تلفظودور. عین حالدا سوریه‌نین ده «رقه» شهری معلومدور.
۱۴. ریک آوا: سالماسدا کند آدی (تح: ریگآباد)؛ «ریک آوا» اولو بیلر و یاخشی یورد و گؤزل آوادانلیق معناسی وئر. بو معنادا «ائیوان» و کئیوان سؤزلریایله بیر معنا داشیییر.
۱۵. زوراوا: خویدا کند آدی (تح: زورآباد)؛ چتینلیکله آباد اولان یئر.
۱۶. زورگوا: اورمودا کند آدی (تح: بزرگ آباد)؛ زورگ سؤزونون معناسی منه آچیلما دیلیمیزده «جیرگ» قدرت و انرژی معناسیندادیر. زورگ ده همین سؤزون بیر دئییمی اولو بیلر.
۱۷. سؤکمن آوا: خویدا کند آدی؛ سؤکمن سؤزون ساکالارا باغلاماق اولار. (ساکا+من=سؤکمن). بونولا دا سؤکمنآوا «حؤرمتملی ساکالارین یوردو» دئمکدیر.

۱۸. سارداوا: اردبیلده بولاق آدی(تح: سردابه)؛ «سارد»، سرت سۆزونون باشقا تلفظو اولابیلر. و سارداوا، «سرت+اوبا» کیمی ده بؤلونه بیلر. بو آد سویوق بولاقدا اولان ساردوان سۆزو ایله عینیلشه بیلر.
۱۹. ساوا: مشهور ولایت(تح: ساوه)؛ بو آدی سئوان سۆزو ایله توتوشدورماق اولار. (سا=سئ=سن)، (وا=وان=آبادلیق)، سنین یوردون و سنین آوادانلیغین دئمکدیر. البتده «ساوا» سۆزو آذربایجان دیلینده کۆرپه اوشاغا دا دئییلیر آنجاق بو معنا ذهنه اوزاق گلیر.
۲۰. سرینچاوا: اوشنوده کند آدی؛ (سرین+چی+آوا) دئمک اولار. عین حالدا «سرین» سۆزون «سرعین» سۆزو ایله قوشالاشدیرماق ممکندیر.
۲۱. شاوا: تبریزده کند آدی (تح: شادی آباد)، قطران تبریزینین دوغولدوغو کند، قاراداغدا دا بو آدا کند موجوددور؛ بو آدی «شاه اوبا» سۆزونون قیسادیلیمیشی سایماق اولار. عین حالدا ساوا سۆزو ایله بیرلشدیرمک ده ممکندیر.
۲۲. شیناوا: اوشنوده کند آدی؛ (شین=شن+آوا) کیمی معنالاندیرماق اولار: شن یورد و شنلیکلر یثری. بو آدی اورمو کندلریندن اولان «اوشناوا» سۆزو ایله ده عینیلشدیرمک اولار.
۲۳. کارناوا: تورکمن طایفالاریندان؛ اسکی تورکستانین یئسی شهرینین شمال غربینده قارناق شهری وار ایمیش.
۲۴. گنج آوا: اورمودا کند آدی(گنج آباد)؛ آغجاوان، زروان و گۆهروان سۆزلریایله توتوشدورولسون.
۲۵. گورگاوا: اوشنوده کند آدی(تح: گرگ آباد)؛ «کورک+آوا» اولابیلر. کورک، داوار دریسیندن دوزهلمیش قولسوز بیر گئییمدیر. عین حالدا بو آدی اورمو کندی «زورگاوا»ایله ده عینیلشدیرمک ممکندیر.
۲۶. گون آوا: ایرانین جنوبوندا بندر آدی(تح: گناوه)؛ باخ: اوتاوا
۲۷. ماساوا: سولدوزدا کند آدی؛ ماسا سۆزوندن یارانا بیلر. ماسا(نارین قوم)ایله آباد اولموش یئر.
۲۸. میاوا: مختلف یئرلرده کند آدلاری(تح: میرآباد، میاق، امیرآباد)؛ سومئر دیلینده «مئ»، «من» دئمکدیر. بونولا دا میاوا(مئ+آوا) منیم یوردوم و منیم آبادلیغیم معناسیندادیر. باخ: ساوا، سئوان و سئوان سۆزلرینه.
۲۹. میشاوا: اوشنوده کند آدی؛ میش سۆزو میشوو داغلاری و اورمودا مارمیشو منطقهسی و باشقا یئرلرده ده تکرار گلیبدیر.
- عین حالدا «میش» بیر قبیله آدی دا اولوبدور. ائله ایندی بوگون محتشم قاشقای طایفالاریندا «میش بیسیار» آدلی طایفا یاشاییر.
۳۰. ناشاوا: عرب تاریخچیلرینین ناخچیوانا وئردیکلری آددیر. اروپا یازیچیلاریایسه ناخچیوانا «ناک سو آنا» آدی وئرمیشلر.
۳۱. یوکسک اووا: تورکیهده شهر آدی؛ یوکسک اوبا و اوستون آوادانلیق دئمکدیر.

ج- وان سۆزو «وانا» و «آوان» فورموندا ایشلنن یئرلر:

- ۱- آروانا: گونئی ماحالیندا کند آدی(تح: ارونق)؛ «آر» سۆزون «ار» و «یئر» کیمی یوزماق اولار. ارلرین یوردو یاخود یئری و یوردو آباد اولان یئر. بو آدی ایروان سۆزو ایله توتوشدوروب و بیرلشدیرمک اولار.
- ۲- آوان: ایلام مدنیّتیین شهرلریندن؛ آباد و آوادانلیق دئمکدیر.
- ۳- آوانسر: قاراداغدا کند آدی؛ «آوان» تکلیکده قورد معناسیندا دا گلیبدیر آنجاق بیز اونو «وان» سۆزونون باشقا دئییمی توتوروک. «سر» اسکی تورکجهده «سرت» دئمکدیر. بئلهلیکله آوانسر، بناسی محکم آوادانلیق معناسی وئیر. همین آد دال-قالباق اولاراق «سراوان» سۆزونده تکراراً گلیبدیر.
- ۴- آوانلی: آرازا یاخین کند آدی؛ بورادا «آوان» قورد معناسی وئره بیلر. عین حالدا آوادانلیغا منسوب یئر معناسیندا دا اولار بیلر.
- ۵- بایاوان: اورمونون مرگور ماحالیندا کند(تح: باوان)؛ بو آدی (بای+آوان) دئیهرک بؤلوروک. بای(بگ) آبادلیغی و بگ یاشایان یئر.
- ۶- خاروانا: ورزقاندا کند آدی(تح: خروانق)؛ خارخار یاخود گرگر طایفالارینین آدیایله ایلگیده اولار بیلر. خارخارلارین یوردو و اونلارین یاشادیقلاری یئر. (خارخاروانا ← خاروانا)
- ۷- خاساوان(خاس آوان): (تح: خاصبان): «خاس» یاخشی، گۆزل و دگرلی معناسیندادیر. خاساوان، یاخشی و دگرلی آبادلیق دئمکدیر. ائیوان و کئیوان آدلاریایله بیر یئره قویولسون.
- ۸- دام آوان: مشهور داغ(دماوند)؛ دام، اوجا و یوکسک یئردير و بو معناسیندا داغین اوجالیغیایله سسلشیر .
- ۹- گردوان: اورمو کندلریندن؛ «گرد» سۆزونه آرتیق دوشونمک گرکیر. اورمودا «گردآباد» آدی باشقا بیر کند ده واردیر.
- ۱۰- سراوان: باخ: آوانسر.
- ۱۱- سیلوانا: اورمودا کند آدی؛ بو آدین (سیل+وانا) بیرینجی بؤلومو(سیل) سومئر دیلینده «سیلیک» سۆزونون قیسالمیشی اولار بیلر. «سیلیک»، پاک و تمیز معناسیندادیر. بونولا دا سیلوانا، «آری-تمیز آوادانلیق» معناسی وئرر.
- ۱۲- شوش آوان: اورمو گۆلونون گون چيخانیندا شهر(تح: شیشوان)؛ بو آدی ایلاملارین پایتختی اولان، تاریخی شوش شهرینین آدیایله ایلگیلندیرمک اولار(شوش+آوان). عین حالدا اونو قاراباغدا اولان شوشا شهریایله ایلگیلندیرمک ده یئرسیز دگیل(شوشا+وان).
- ۱۳- شووهنه: خویدا یئر آدی(تح: شهانق)؛ بو آد (شو+وانا) اولمالیدیر. آذربایجان دیل قایدالارینا گؤره هجالار اینجهلشیبیلر.

- ۱۴- کیروانا: اهرده کند آدی؛ گرگرلر ایله ارتباطدا اولای بیلر. بو آد قافقاز داغلارینین شمالیندا یئرلشن کئروانیا آدیایله عینی آد اولماغی دا یئرسیز اولماز.
- ۱۵- ماوانا: اورمودا کند آدی؛ بو آدی (ما+وانا) کیمی بۆلمک اولار. «ما» سومئر دیلینده «من» معناسیندا اولان «مئ» سۆزو اولماسی گوجلو بیر احتمالدیر. بئلهلیکله «ماوانا»، «میوا»، «مایوان»، «مایان» و «میانا» سۆزلرینین کۆکو و معناسی بیرلشیر.
- ۱۶- نوحآوان(نهادند): نوحون آوادانلیغی دئمکدیر. بو شهرین مرکزینده ایکی بۆیوک آغاچ وار. اهلینین اینامینا گۆره بو آغاجلاری نوح پیغمبر اکبیدیر.
- د- وان سۆزو «یان» سۆزونه دگیشیلن یئر آدلاری:
۱. آغمیان: سرابدا کند آدی؛ (آغ+مئ+یان)، منیم بۆیوک یوردوم دئمکدیر. آغ: بۆیوک، مئ: من، یان: وان، آبادلیق، یورد.
۲. اخیان: سالماسدا کند آدی؛ ۱۳-جو میلادی یوزایللیکده اخیلر آدیندا بیر اجتماعی طبقه فعالیت گؤستریرمیش و اخیلیک بیر مرام ساییلیرمیش. بو کندین آدین او مرام و او طبقهیه باغلاماق اولار. اخیان: اخیلرین یوردو.
۳. جلدیان: اوشنو ایله خانانین آراسیندا بیر منطقه؛ جلد سۆزو ائله بوگون ده دیلیمیزده ایشلنن و زیرک و چابلق معناسی وئرن سۆزدور. بونولا دا جلدیان «زیرکلرین یوردو» دئمکدیر.
۴. چالیان: چاپارادا کند آدی؛ «چال» مختلف معنلار داشیییر آنجاق بورادا مناسبتی اولان و معنا وئرن «چالیشماق» معناسیدیر. بونولا دا «چالیان» چالیشانلارین یوردو دئمکدیر. بو معنای چاپارانین قونشوسو اولان چالدییرانا دا وئرمک اولار.
۵. سئمیان: اردبیلده چای آدی؛ (سئ+مئ+یان) سنین و منیم یوردوم. سئ و مئ سومئر سۆزلریدیر.
۶. میان: پئکنده(چین) یئر آدی؛ بو آدی میانا و ماوانا سۆزلریایله توتوشدورماق اولار. باخ: ماوانا.
۷. دوستاقیان: گونئی ماحالیندا بولاق آدی؛ دوستاقلارین آوادانلیغی دئمکدیر.
۸. سالیان: اوتای آذربایجاندا شهر آدی؛ سال، بیر نوع داش دئمکدیر. بو داشلار ایله آباد اولان یئره سالیان دئمک اولار. سال سۆزو باشقا یئرلرده ده گۆرونور: سالماس، سالدی(چاپارانین کندلریندن-تج: ساطه)، سالی(ورزقانین کندلریندن) و....
۹. سایان: زنجان و همداندا کند آدلاری، مغولستان و سیبیرین آراسیندا سیرا داغلار؛ سئوان سۆزو ایله بیرلشه بیلر. (سا=سئ+یان=وان): سنین یوردون.
۱۰. سالیان: میانادا چای آدی؛ اوستدهکی سالیان سۆزو ایله بیرلشه بیلر. عین حالدا چای آدی اولدوغونا گۆره «سئل» سۆزو ایله ده علاقده اولای بیلر. آنجاق اسکی چاغلاردا سئلدن آوادانلیق دگیل ویرانلیق گلریمیش اونا گۆره ده بو معنادان واز کئچیپ اونو «سیلوانا» سۆزو ایله ده مقایسه ائدیریک. سیل ← سل، وانا ← یان.

۱۱. سوفیان: تبریزین یاخینلیغیندا قصبه؛ سوفلارین یوردو، سوف سۆزو باشقا یئرلرده ده گلیبدیر: ماکیدا «سوفو» کندی، خویون پئره بؤلومونده «سوفوکند»، سالماسدا و ماراгада «سوفوچای-تح: صافی رود»، سوفیا و ایاسوفیا.
۱۲. قاز یان: ناخچیواندا کند آدی (قاز وان=قزوين سۆزو ایله توتوشدورولسون). باخ: قاز وان.
۱۳. کسپان: چاپپارادا و اورمودا کند آدلاری؛ کاسسیلرین آوادانلیغی معناسیندا اولاییلر. کاس وان سۆزو ایله عینیدیر و عینی معنا داشیییر.
۱۴. گیبان تپه: نهاوندده تاریخی یئر؛ کئی وان سۆزو ایله سسلشیر و عینی آنلامی داشییا ییلر. «گیلرین=یاخشیلارین» یاشادیغی یئر.
۱۵. مارالیان: ناخچیواندا کند آدی؛ ماراللار یاشایان یاخود ماراللاردان آباد اولموش یئر.
۱۶. مایان: سردریده(اوسکو) کند آدی؛ «ماوانا» و «میانا» سۆزلریایله عینیلشه ییلر. (ما=مئ+یان)، منیم آوادانلیغیم.
۱۷. میانا: مشهور میانا شهری، و اورمو گؤلونون آدلاریندان بیر؛ «ماوانا» سۆزو ایله بیرلشه ییلر. (مئ+یانا)، منیم آوادانلیغیم دئمکدیر.
۱۸. چیانا: سولدوزدا یئر آدی؛ بو آدی «سئ+یانا» کیمی گۆرمک اولور و بو فورومدا سئوان، سئوان، سایان و جاوان سۆزلریایله عینیلشیر.
۱۹. ولدیان: خویدا کند آدی؛ «وللی+یان» اولدوغون گومان ائتمک اولار. خرمنده ول سورمک مشهوردور و «وللی» خرمنی چوخ اولان یئر اولاییلر.
۲۰. همزیان: چاپپارادا کند آدی؛
۲۱. یان چشمه: فریدن شهرینده بولاق آدی؛ چشمهدن آباد اولموش یئر.
۲۲. یان کند: بوخارانین یاخینلیغیندا قالا و کند آدی؛ کندیوان سۆزو ایله مقایسه اولاییلر.
- وان سۆزو وئردیگیمیز نمونهلرین هامیسیندا آبادلیق و آوادانلیق معناسی وئیر. طبیعیدیر کی بونلار «وان» سۆزو ایله یارانان آدلارین هامیسی دگیل و یئرده قالانلاری و بیزیم لیستهمیزه داخل اولمایانلاری چوخدور. آیری امکداشلاریمیز بو لیستی چوخالدا ییلرلر آنجاق بیزیم منظوروموزو گؤستمگه بو قدر یئتر. اولسون کی بیز اونلارین نچهسینین معناسین آچا بیلیمهدیک آنجاق آرتیق آراشدیرمالار ایله اونلار دا آچیلجاق و معنالاری اوزه چیخاجاقدیر.
- گؤروندوگو کیمی «وان» سۆزو جغرافی آدلار و توپونیملریمیزی آچماغا بیر آچار کیمی ایشلنه ییلر. یئر آدلاریمیزی آچماغا باشقا آچارلاریمیز دا واردیر. قسمت اولسا آیری فرصتلرده اونلاردان دا سۆز آچیپ، بحث ائدهجگیک .
- وان سۆزونون باشقا دئیملری:

آوادانلیق و آبادلیق معناسی داشییان «وان» سۆزو آیری-آیری جغرافی آدلاریمیزدا آیری-آیری فورملار و دئییملرده ده اؤزون گؤستریمکدهدیر. «قان»، «جان»، «گان»، «کن»، «...»، بو سۆزون باشقا دئییملری سیراسیندادیر. اونلاردان نمونهلر گتیرهرك هر بیرینه مثاللار دا قئید ائدیریک:

الف- قان و اوندان دوزهلیمیش جغرافی آدلاری:

۱. قاراقان :
۲. قانقلی: قیپچاقلارین باشقا آدی (قانق)
۳. قورقان: خویون سؤکمنواوسیندا کند آدی، بلوچستاندا کند آدی، مشهور گرگان شهری،
۴. بیلقان(نیلقان): چنگیزخان زامانیندا جلاير تورکلرين ۱۰ طایفاسیندان بیرینین آدی.
۵. توفارقان: آذرشهرین اصل آدی. دووارلی کند.
۶. واشوقانی: میتانی آدلانان تورکلرين پایتختی.
۷. بالاقان: تورکمنستاندا داغلیق بیر بؤلگهنین آدی.
۸. قان آقباز: قاراندیزین شمال شرقی و بوگونکو گورجستان تورپاقلارینین بیر حصهسینده یئرلشن طایفا آدی.
۹. قانسو: چینین شمالیندا یئرلشن یئر آدی.
۱۰. آسپاروقان: خالخالدا یئر آدی(تج: اسفرجان): آسپارو آدلی بیر شخصیتیه باغلیدیر.
۱۱. آندوقان: فرقانیهین شمال شرقینده یئرلشن یئر آدی(انديجان).
۱۲. بهیله قان: قاراباغدا یئر آدی. آراز ساحلرینده بیلقان.
۱۳. دیلمهقان: سالماسین اسگی آدی.
۱۴. قورقانهج: خوارزمشاهلارین پایتختی.
۱۵. سمنقان: افغانستاندا شهر آدی.
۱۶. تلایقان: اهرده یئر آدی، تهران یاخین اولان شهر آدی(تایلاقان=طالقان).
۱۷. آوینقان: سمنجده کند آدی.
۱۸. آیقان: تهراندا کند آدی.
۱۹. آبارقان: سرابدا کند آدی، آبار طایفالارینین یوردو دئمکدیر.
۲۰. آزقان: اهرده کند آدی.
۲۱. آغیمقان: اوسکوده کند آدی.

۲۲. آق قان: اهرده کند آدی (تح: اعقان).
۲۳. آلقان اوبا: اردبیلده یئر آدی (تح: آلقناب).
۲۴. بالقان: سالماسدا کند آدی، قوشاچایدا یئر آدی. بالکان.
۲۵. بایارقان: سویوق بولاقددا کند آدی (تح: بازرگان).
۲۶. بایسرقان: ماکینین سرحد بؤلگهسی (تح: بازرگان).
۲۷. بولقان: چاراویماقدا کند آدی.
۲۸. بوللوقان: میانادا کند آدی (تح: بلوکان).
۲۹. دولوقان: خرم آباددا کند آدی.
۳۰. ام ایستهبقان: گونئیده کند آدی (تح: امستجان).
۳۱. آنرقان: اوسکوده کند آدی.
۳۲. کیرینگان: قاراداغدا کند آدی.
۳۳. قازقان: مشهدین فریمان بؤلگهسینده کند آدی.
۳۴. سئچمهقانان: گونئی ماحالیندا کند آدی (تح: چشمهکنان).
۳۵. سارپینقان: سویوق بولاقددا کند آدی (تح: سوره پنگان).
۳۶. سرت قان دیزه: تبریزین سوفیانیندا کند آدی (تح: سرکندیزج).
۳۷. سرت قان: مرندده کند آدی (تح: زرقان).
۳۸. تنومانقان: هئریسده کند آدی (تح: دامنجان)، تنومانخان (شخص آدی).
۳۹. تاتارقان: گنبدکاووسدا کند آدی.
۴۰. ورزقان: اهرین بخشلریندن بیر.
۴۱. آلتونقان: اسگی تورکستاندا یئر آدی.
۴۲. آوقانداغ: سالماسدا داغ آدی.
۴۳. اندیرقان: قاراداغدا داغ آدی.
۴۴. وایقان: قاراداغدا کند آدی.
۴۵. قادیرقان: تورکستاندا چای آدی.
۴۶. اُورقان: مغولستاندا چای آدی.